

Մոսկուայում Սինոդի ապարանից չոյս կտեսնէ Յովհաննու աւետարանը Ուկրայնի բարբառով, ապա Կիւիւքմանն Վատթէսսի և Վարկասի աւետարանները ոչաւոն ընադրով միասին, ապա Կոկսուի չորս աւետարանիչների տպագրութիւնը միասին միայն Ուկրայնի բարբառով:

Յայտարարելով այս լուրը „Перк. вѣст.“ նկատում է, որ ընդհանրապէս սուրբ և անսուսաճ պաշտութեան դրբեր զանազան լեզուներով և բարբառներով, ինչպէս և թարգմանականները, չափազանց քիչ են տպագրուում:

Ռուսաց Սինոդի որոշումը. Մայիսի 12-ին Սինոդը քննութեան նիւթ դարձնելով այն հանգամանքը, որ պետական Գումայի՝ յեղափոխական կուսակցական պատկանող մի քանի անգամ քահանաներ բացակայում էին մայիսի 7-ի Գումայի նստից, ուր քննուում էր Կայսեր կենաց դէմ դաւադրութեան առթիւ արուած հացապնդումը և զրանով յայտնի կերպով խուռափում էին կայսերատպան մտադրութիւնը պախարակելուց՝ հրամայեցին յանձնարարել Անտոն Մետրոպոլիտին՝ հրաւիրել յիշեալ քահանաներին և յայտնել, որ պարտաւոր են բացատրութիւն տալ Գումայի նստից բացակայելուն առթիւ և անյապաղ թողնել այն կուսակցութիւնները, որոց պատկանում են՝ հրապարակապէս այն մասին յայտարարելով. իսկ պահանջը կատարել չուզելու դէպքում, պարտաւոր են կամովին հրաժարուիլ քահանայական կոչումից, որ անյարիր է յեղափոխական հայեացքների և կառավարութեան դէմ աւերիչ դործունէութեան հետ:

Այս առաջարկութիւնը մերժելու դէպքում՝ նոցա արարքի վերաբերեալ քննութիւնը կուղարուի իրենց թեմական առաջնորդներին:

Հասարակաց երգեցողութիւնը.

Ռուսաց տաճարներում եկեղեցական կեանքը կրկին նորոգելու միջոցներից մինը համարում է Ի. Ա.-ին հասարակաց երգեցողութիւն մտցնել եկեղեցիներում: Այս նոր հարց չէ, սակայն հոգեւոր մամուլը անտարբեր է վերաբերուել. մանաւանդ հոգեւոր դասը կարճես տրամադիր չէ այս խնդրով զբաղուելու, գլխացաւութիւնից փախչելով:

Բայց հեղինակը շատ կարեւոր և շատ ժամանակակից է հա-

մարում այս հարցի զարթեցնելը և լուծումը դրական մտքով և թէ՛ հոգեւորականութեան, թէ՛ եկեղեցւոյ, մամուլի և թէ՛ ամէն բարեպաշտ անձի պարտքն է համարում հոգալ այս գաղափարի իրականացման համար:

Նկատուած է, որ ժողովրդի մէջ կրօնը գնալով ընկնում է, որի հետ և բարոյականութիւնը, նկատուած է սառնութիւն գէպի հաւատը, եկեղեցին, նորա ծիսակատարութիւնը և կարգերը:

Տօները քիչ են յարգուում, աստուածապաշտութիւնը դադարում է գրաւել աղօթաւորներին: Ուստի քաշել ժողովուրդը գէպի եկեղեցին, զարթեցնել նորա մէջ կենդանի հետաքրքրութիւն՝ ամէն մի հոլուի պարտքն է, և ժողովրդին մասնակից առնել եկեղեցական երգեցողութեան ամենից նպատակադրմար միջոցն է դորա համար:

Հասարակաց երգեցողութիւնը առիթ տալով մասնակցելու ժամապաշտութեան՝ անպատճառ կը արձարացնէ մարդկանց աղօթելու տրամադրութիւնը, հաւատը կ'ընթացնէ, մերձաւորութիւն և սէր կ'ներշնչէ հաւատացեալներին և կ'առաջ է իջըր կենդանի և ներգործող ոյժ նոցա միացման: Կլերանայ ձանձրոյթը և տաղակութիւնը՝ երկար կը աւելանայ գերում մնալուց իսկ միւս կողմից էլ՝ արտորանքով և կիսատ ու թերի ժամապաշտութիւնը:

Քաղաքներում՝ մասամբ և գիւղերում եկեղեցիները ունին երգիչների խումբ, երբեմն բաւականի մեծ և ծխի համար էլ ծանրութիւն: Այդ երգիչները ըստ երգեցողութիւնը կատարում են մենակ և աչքից փախցնելով այն էական պահանջը աղօթաւորի՝ տալ աղօթքի կամ շարականի իմաստը և զգացմունքներ ու մտքեր զարթեցնել՝ նոքա միայն եղանակներն են լսեցնում, շատ անգամ ըստ ըստ օտար ընդգրկն և նորա իմաստին:

Այսպիսի ձգտումը հարկաւ ունի իւր այն նպատակը, իբր թէ լաւ երգեցողութեամբ և երաժշտութեամբ ունենդիրներին բաւականութիւն կ'ապագանեն. այլ այս տխուր մոլորութիւն է, որ ըզխում է եկեղեցական երգեցողութեան սխալ հասկացողութիւնից:

Եկեղեցական երգեցողութիւնը չի կարելի երաժշտութեան նպատակին ծառայացնել, չէ կարելի ձգտել գեղարուեստական լոկ բաւականութիւն յառաջ բերել, այլ աղօթաւորներին ի խրատ և բարոյական ու սուրբ գաղափարների ներշնչումն: Եկեղեցական երգեցողութեան մէջ մեղեդին (мелодія) ինքն ըստ ինքեան նպատակ է, այլ միջոց պարզելու և տպաւորելու լը-

սողի սրտում այս կամ այն բառերը, ուրեմն երգեցողութեան դերը եկեղեցում զուտ ծառայական է, պիտի նպաստէ սրբության ուշադրութեան:

Աստուածպաշտութեան երգի բառերը՝ իրենց անմիջական ոյժն է: Զարգացած ճաշակի տէր անձինք գեղարուեստական բաւականութիւն են ստանում եկեղեցական գեղեցիկ երգերից. նոքա հետեւում են ամէն մի ելեւէջի գեղեցկութեան, ընդհանուր ներդաշնակութեան, նոցա նրբութեան և անցումներին, բայց հասարակ մարդիկ բաւականութիւն չեն ստանալ երգեցողութեան երաժշտական գործից և չհասկանալով նոյն իսկ երգած կտորները՝ անտարբեր վիճակի մէջ են ընկնում: Ի՞նչ կշահուէր եթէ մէկը լսէր անհասկանալի լեզուով մի քարոզ, այդպիսի մի քարոզ կլինէր երաժշտական մի մեղեդի:

Այն երաժշտագէտը, որ նպատակ է դրել եղանակներ յօրինել ժամասացութեան համար, մի անգամ ձեռք պէտք է վեր առնի երաժշտագէտ հեղինակութիւններից. երբ խօսքը ժամասացութեան մասին է, նոքա այնտեղ ձեռնհաս չեն: Անհրաժեշտ է նախ ուսումնասիրել պատարագի արարողութիւնը լրիւ՝ այն էլ նոյն եկեղեցու ձեռներեցութեամբ և նորա ամենապաւ ներկայացուցիչների ցուցմամբ. այն ժամանակ նա կը տեսնէ, որ երաժշտութիւնը այստեղ դործ չունի որովհետեւ երաժշտութիւնը պահանջում է մարդուած անձինք, իսկ պատարագի արարողութիւնը պահանջում է ընդհանուրի փառաբանութիւնը և դոհացողութիւնը:

Երաժշտութիւնը ամենին մատչելի չէ և ըստ ճաշակի տարբեր տպաւորութիւն է թողնում իսկ պատ. արարողութեան մէջ ամէն ոք միապէս պէտք է ըմբռնի: Երաժշտութիւնը չի կարող արտայայտել պատարագի արարողութեան ամբողջ բովանդակութիւնը, այլ միայն՝ ինչ որ կարող է վերարտագրել, իսկ պատարագի արարողութիւնը մի ամբողջութիւն է: Ուրեմն պատարագի արարողութիւնը պիտի լինի վայելուչ, պարզ և խրատիչ, մեղեդին չպիտի մթնացնէ բառերը, այլ նպաստի անոնց ըմբռնմանը:

Անհրաժեշտ է կազմակերպել եկեղեցական երգեցողութիւնը, դարձնելով այն հասարակաց սեփականութիւն. պէտք է ձգտել, որ ըստին էլ երգեն եկեղեցում:

Պալով դործադրութեան, անհրաժեշտ չէ, որ հէնց սկզբից ըստ ժամասացութեան մասնակցի ազօթաւոր հօտը, այլ ըսկըզբում հեշտերը միայն երգեն միասին, տպա հետզհետէ անցնել դժուարներին ու բարդերին: Մասնակցութիւնը կվարթե-

ցնէ՝ սէր և հետաքրքրութիւն, իսկ երբ ամբողջ եկեղեցին կը ներկայացնէ մի հզօր երգեցիկ խումբ (хоръ), այն ժամանակ կվերանայ ձանձրոյթը, կը ոգևորէ, կը արձարցնէ կրօնական ոգին, կենդանացնէ եկեղեցական կեանքը և հնարաւոր կգարձնէ «ի մի սիրտ և ի մի քերան փառաբանել Աստուծուն»:

Перк. Вѣст. № 17.

Ս. Յարութեան.

† Կ. Պ. ՊՈՐԵԴՈՆՈՍՅԵԻ

Եկեղեցական գործերից հեռի (1905-ի հոկտեմբերի 19-ից յետոյ), մոռացուած իւր նախկին երկրպագուներից, արհամարհուած իւր բարերարութեանց, ծաղրուած լրագրութեան հոդմից, ամբողջ կողմից հայհոյուած՝ խաղաղ մեռաւ մարտի 10-ին 80 տարեկան հասակում Կոստանդին Պետրովիչ Պորեդոնոսցեւը: հմուտ իրաւագէտ, աղանդաւոր դրիշ, առաջնակարգ գիտնական և յայտնի եկեղեցապետական գործիչ:

Կ. Պ. Պորեդոնոսցեւը Աղեքսանդր Գ. կայսեր ամենից աչքի ընկնող գործակիցն էր, որ ներքին քաղաքականութեան մէջ մասընց «հաստատուն ռուս ուղղութիւն» և իւր կնիքը դրել էր պետական կեանքի զանազան կողմերի վերայ: Իւր եկեղեցական գործիչ՝ բարձրացուց արտաքին եկեղեցականութեան նշանակութիւնը, նուիրապետութեան և կետրոնական հոգևոր վարչութեան հեղինակութիւնը մեծացուց, զօրեղացուց գիտնական վասականութեան նշանակութիւնը, եկեղեցական դասին յանձնեց սկզբնական կրթութեան գործը, հոգևորականութեան վիճակը բարելաւեց և աստուածաբանական գիտութեան մշակումը կենդանացուց:

Ծննդեամբ Մոսկովցի, կրթութեամբ Նիկոլայի շրջանի, ուլաւեանաֆիլ (ռուսոսէր) հակումներով՝ Պորեդոնոսցեւը շատ վաղ իւրացուց նեղ Մոսկուացու քաղաքական սկզբունքները, հիմնուած մայրենի երկրի հայրենասիրական գերակայացման վերայ:

Նորա սկզբունքն էր՝ «հին ազգային եկեղեցին միացեալ ընդ նախնի ռուս պետութեան»:

Արհամարհանքով վերաբերուում էր պատմական գիտութեան ճիշտ հետևութիւններին, որ վերաբերում են հանրամարդկային զարգացման օրէնքներին. նա ադոնց տեղ իւրն էր գնում, որ ստեղծել էր հայրենասիրական յափշտակութեամբ: